

A HAZAI GASZTRONÓMIAI FESZTIVÁLOK HELYI GAZDASÁGI HATÁSELEMZÉSE

BOTTYÁN ISTVÁN

PTE KTK DOKTORI ISKOLA

2014.

A KUTATÁS CÉLJA

Esemény turizmus speciális ága: gasztronómiai fesztivál megismerése

Megérteni jelentőségét, föltárni társadalmi, kulturális és gazdasági hatásait

Későbbi disszertációm alapjainak meghatározása

Egységes adatbázis kialakítása, mely legalább három esztendő adatait összesíti

Nemzetközi szakirodalom elemzésén át a hazai modell megértése, mérési módszerek meghatározása

KITEKINTÉS

Bár a jelenség „viszonylagos újszerűségére” szinte a legtöbb munka kitér

Nemzetközi szakirodalomban viszonylagos bősége a témában releváns cikkeknek

A gasztronómia, és ezen belül a gasztronómiai fesztivál mint önálló desztinációs érték egyre több helyen jelenik meg

Kiválóan alkalmas az ESP (Emotional Selling Proposition) közvetítésére, kifejezésére

Még sincs egységes fogalom meghatározás, számos megközelítése létezik a témának

Magyar Fesztivál Szövetség szerint a következő „Fesztiválnak nevezhető minden olyan – egy vagy több téma köré szerveződő, rendszeresen megrendezésre kerülő, egy vagy több helyszínen történő, meghirdetett programmal rendelkező kulturális, művészeti, gasztronómiai, sport vagy egyéb – eseménysorozat, amelynek célja, hogy közönsége részére kiemelten színvonalas, értékközvetítő, minőségi, ismereteket is bővítő és egyben szórakoztató, szabadidős közösségi élményt nyújtson.”

DESZTINÁCIÓS ÉRTÉK, MÁRKAÉRTÉK

Mindenképpen eleme a desztinációs mixnek (*Vonzerő, Elérhetőség, Aktivitások, Egyéni csomag összeállítás, Kényelmi szolgáltatások, Támogató szolgáltatások*)

Egyedi, regionális: Kiváló kiegészítő program!

Következő szint, amikor a fesztivál az utazás katalizátora

Meglévő hagyományokat aknáz ki, értéket teremt és közvetít

A gasztronómiai fesztivál céljai párhuzamosságot mutatnak a tudatos desztináció managementtel: pozitív imázs és erős márka kiépítése, valamint a márka kipróbálásának elérése és a márkahűség hosszú távú megtartása

GAZDASÁGI MULTIPLIKÁTOR

A turizmus alapvető hatásaiból szűkítettem a gasztrofesztivál hatásai felé

Direkt mérőszámok: jegybevétel, kérdőív, átlagköltség...

Indirekt hatások: regionális, országos GDP, folyó fizetési mérleg, társadalmi externáliák, környezeti hatások

Egyszerű költség – haszon elemzésnél könnyen jöhet ki erősen torzított eredmény: extra profit, vagy extra veszteség;

A pontosság kedvéért tágítani kell az elemzés körét: multiplikátorok, spill over

Pontos számok tekintetében nincsenek egységes adatok

Számos mérési kísérlet: foglalkoztatási multiplikátor, retrospektív módszer...

Megkerülhetetlen a saját adatbázis kialakítása

SPILL OVER HATÁSOK

	Pénzben kimutatható	Pénzben nem kimutatható
Pozitív externáliák	<ul style="list-style-type: none"> • Alacsonyabb és közepes szinten a turizmus fejlesztése pénzügyi jelleget ölt • Infrastrukturális fejlesztések, melyek hasznait a helyi lakosság is élvezi. • Az adott régió ismertségének növekedése következtében a helyi kisipar által előállított termékek versenyképesség javulása (pl. Csabai kolbász). • Az adott régió exportjának javulása. • Helyi kisipar erősödése. • A turisztikai beruházások okán emelkednek a térség ingatlan árai. Épített és természeti környezet kultúrállapotban való megőrzése, helyreállító, fejlesztő beruházások. • Növekvő adóbevételek. • Kiskereskedelmi folyamatok élénkülése.	<ul style="list-style-type: none"> • A turisztikai foglalkoztatási struktúra rugalmassága erodálja a nemek közti szegregációt. • A turizmusban több lehetőség nyílik a nők számára, ami nagyobb mértékben lehetővé teszi gazdasági függetlenségüket. • A turizmus új lehetőségeket kínál és vizsgálja a társadalmi változásokat. • Értékeink, környezetünk megóvása érdekében egyre tudatosabb közgondolkodásra sarkall. • Csökkenő elvándorlás. • Új rekreációs lehetőségek. • Igény az egészségesebb életmódra, magasabb iskolai végzettségre. • A lakosság nagyvilágról alkotott ismeretei bővülnek. • Más kultúrák megismerése segíti azok elfogadását.

SPILL OVER HATÁSOK

Negatív externáliák	<ul style="list-style-type: none"> • A befektetések inkább profitcélúak (úszómedence), semmint költség jellegűek (szennyvíztisztító) • Árak emelkedése a megnövekedett turisztikai forgalom okán. • Természeti és épített környezet eróziója, környezetszennyezés. • A kiépült, esetenként túlkapacitált, infrastruktúra költségesebb fönntartása. • Ingatlan értékcsökkenés. • Áruhiány. • Romló közszolgáltatások. • Import növekedése.	<ul style="list-style-type: none"> • Megváltoztatja a közösség belső struktúráját: turizmussal kapcsolatban állók, illetve a turistákkal, turizmussal kapcsolatba nem kerülők csoportjára. • A turizmus gyarmatosító tulajdonságokkal bírhat, megfosztva a helyi lakosságot az önálló döntéshozataltól. • Egyes környezeti hatások, mint zaj és porszennyezés, természeti értékek károsodása (flóra-fauna). • Nagyszámú idegen szó beágyazódása a nyelvbe, régi kifejezések eltűnése. • Bűnözés növekedése. • Zsúfoltság növekedése a régióban, a helyi lakosok rekreálódásának ellehetetlenülése. • Idegen szokások okán ellenszenv nép-kultúr- vagy vallási csoportokkal szemben. • Globális kultúra térhódítása a helyi értékek rovására. • Negatív viselkedési minta a fölnövekvő generáció számára
----------------------------	--	--

ADATBÁZIS

Megyék (NUTS 3)	NUTS 2	NUTS 1	Gasztronómiai fesztiválok száma	Települések száma
Budapest	Közép-Magyarország	Közép-Magyarország	37	1
Pest	Közép-Magyarország	Közép-Magyarország	13	13
Győr-Moson-Sopron	Nyugat-Dunántúl	Dunántúl	12	7
Vas	Nyugat-Dunántúl	Dunántúl	3	3
Zala	Nyugat-Dunántúl	Dunántúl	14	7
Somogy	Dél-Dunántúl	Dunántúl	9	7
Baranya	Dél-Dunántúl	Dunántúl	12	7
Tolna	Dél-Dunántúl	Dunántúl	1	1
Veszprém	Közép-Dunántúl	Dunántúl	21	12
Fejér	Közép-Dunántúl	Dunántúl	9	6
Komárom-Esztergom	Közép-Dunántúl	Dunántúl	2	2
Bács-Kiskun	Dél-Alföld	Alföld és Észak	11	9
Békés	Dél-Alföld	Alföld és Észak	16	7
Csongrád	Dél-Alföld	Alföld és Észak	7	4
Heves	Észak-Magyarország	Alföld és Észak	9	6
Nógrád	Észak-Magyarország	Alföld és Észak	4	4
Borsos-Abaúj-Zemplén	Észak-Magyarország	Alföld és Észak	16	11
Hajdú-Bihar	Észak-Alföld	Alföld és Észak	7	5
Jász-Nagykun-Szolnok	Észak-Alföld	Alföld és Észak	6	6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Alföld és Észak	4	4

HIPOTÉZIS

H1: A gasztronómiai fesztiválok és a lokális turizmust teljesítményét mérő mutatók között pozitív összefüggés van.

H2: A gasztronómiai fesztiválok hatásai az alapvetően nem turisztikai céllal létrejött, de a megnövekedett turisztikai igények kielégítésére rendszeresen igénybevett szálláshelyeken egyértelműen kimutathatóak.

EMPIRIKUS ELEMZÉS

A turizmus általános gazdasági hatásait bemutató adatokból kell kiindulni (vendégéjszakák, szálláshelyek száma, vendéglátóipari egységek száma, GDP...)

Először megyei, majd településszintű adatokat gyűjtöttem le

Sok esetben nem volt megfelelő adat

Nagy számú független változó: 102 db

Ebből aggregálás és egyszerű elhagyás után 14 db

Faktoranalízis: vélhetően az alternatív infrastruktúrán mérhető igazán a fesztivál hatás

Két faktor igazolása: első faktort az egyéb szálláshelyek által felvett turisztikai forgalommal („turizmus egyéb szállás”), a második faktort pedig a kereskedelmi szálláshelyek által felvett turisztikai forgalommal („turizmus kereskedelmi szállás”) azonosítottam.

EMPIRIKUS ELEMZÉS

„Turizmus egyéb szállás” faktor és a fesztiválok száma, illetve a több napos fesztiválok közötti kapcsolat vizsgálata

Az adatbázisban a klaszteranalízisnél alkalmazott „0” és „1” változókat használva tettem különbséget az egy és több napos fesztivál között, „1” értéket rendelve a több napos, „0” értéket rendelve az egy napos fesztiválok mellé

A település fajtája, a népesség és a terület kontroll változóként szerepelt a modellben

(A város besorolású településhez rendeltem az „1” az egyéb településekhez a „0” értéket, összességében 213 települést paraméterezve ezzel be)

A modell magyarázó ereje nem túl nagy ($r^2 = 0,163$), de a vizsgálatból az is kiderült, hogy marginálisan szignifikáns ($F = 2,345$; $p = 0,052$). Vagyis a modell, bár az eredményváltozó szóródásának csak 16,3%-át magyarázza, de releváns

Ezt követően a független változók korreláció vizsgálata következett

A fesztiválok száma, és a népesség erős korrelációt mutat

Alacsony empirikus szignifikancia-szintjük miatt kivettem a település fajtáját ($p = 0,950$) és a megrendezett fesztiválok többnapos voltát ($p = 0,555$) képviselő változókat is.

EMPIRIKUS ELEMZÉS

A modell újrafuttattam:

A modell magyarázó ereje nem túl nagy ($r^2 = 0,128$), és nem szignifikáns ($F = 4,611$, $p = 0,014$), ellenben pozitív összefüggést mutat a fesztiválok száma és a létrehozott egyes számú turizmus faktor között ($Beta = 0,151$)

Az ok-okozati összefüggés irányát azonban nem tudtuk megállapítani

A másik faktor (turizmus kereskedelmi szállás) tekintetében lefolytatott hasonló vizsgálat

A modell magyarázó ereje nem túl nagy ($r^2 = 0,049$, és marginálisan sem lett szignifikáns ($F = 0,613$; $p=0,690$))

A második modellt elvetjük

EMPIRIKUS ELEMZÉS

Összességében megállapítható, hogy nem felfedezhető kapcsolat a gasztronómiai fesztiválok és a lokális turisztikai mutatók között. Valószínűnek tartom, hogy a kereskedelmi szálláshelyeket tartalmazó faktor esetében a fesztiválok nem képviselnek olyan nagyságot, hogy szignifikáns kapcsolat legyen.

Mert:

Fesztiválok lökészerű hatást gyakorolnak

Az egyébként is működő kereskedelmi egységek tekintetében a hatásuk marginális

Ennek alapján az első hipotézist teljes mértékben elvetjük, a gasztronómiai fesztiválok közvetlen turizmusra gyakorolt hatásainak kimutatása további vizsgálatokat követelnek.

EMPIRIKUS ELEMZÉS

A gasztronómiai fesztiválok hatásai az alapvetően nem turisztikai céllal létrejött, de a megnövekedett turisztikai igények kielégítésére rendszeresen igénybevett szálláshelyeken kimutathatóak

Új függő változó, mely közvetlenül a belföldi vendégéjszakákat tartalmazza

A vizsgálat alapján a modell nem mutat szignifikáns ($F = 1,607$, $p = 0,167$) magyarázó erőt, tehát kereskedelmi szálláshelyek tekintetében nincs kimutatható különbség az egy és a több napos fesztiválok között. Ez nagy valószínűséggel a fesztiválok által generált vendégéjszakák számának a kereskedelmi szálláshelyek volumenében elfoglalt kis súlya okán lehet

EMPIRIKUS ELEMZÉS

Sokkal szembetűnőbb a hatás, ha a belföldi egyéb szálláshelyek tekintetében vizsgálódunk.

Itt már az első modellalkotásnál kiderül, hogy kapcsolat van a többnapos fesztiválok és az egyéb szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák között, a modell létezik ($F = 5,345$, $p = 0,000$). Bár magyarázóereje nem túl nagy ($0,229$). Illetve azt is látjuk, hogy a megrendezett fesztiválok több napos volta és az egyéb (nem kereskedelmi) szálláshelyek által felvett belföldi turizmus közötti kapcsolat pozitív ($Beta = 0,838$)

ÖSSZEGZÉS

H1: A gasztronómiai fesztiválok, és a lokális turizmust mérő mutatók között pozitív összefüggés van.

Nem igazolt

T1: A két létrehozott turisztikai mutató közül egyik sem igazolt meglévő és pozitív összefüggést a fesztiválok számával. Ennek alapján további vizsgálatok szükségesek, melyek azt célozzák, hogy a lokális turizmust mérő mutatócsoportból kiszűrjem, mely komponens okozta a faktorok és a fesztiválok közötti összefüggés hiányát.

H2: Különbséget tudunk kimutatni a "többnapos" fesztiválok és az "egynapos" események között a belföldi vendégéjszakákra gyakorolt hatásukban

Részben igazolt

T2: Ebben az esetben a belföldi szálláshelyeket, a korábban alkotott két turisztikai faktorhoz hasonlóan, két részre bontva megállapítást nyert, hogy a gasztronómiai fesztiválok egyelőre csak a kisebb, egyéb szálláshelyek tekintetében hatnak pozitívan.

TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK

Idősoros adatbázis kialakítása a további vizsgálatok érdekében

Számomra egyértelmű, hogy a fesztiválok döntően az alap idegenforgalmi infrastruktúrán túl nagymértékben támaszkodnak az alternatív megoldásokra, így ez egy lehetséges útja lehet a gazdasági multiplikátor és spill over hatás részleges kimutatásának is. Ehhez azonban olyan változókat kell találnom, melyekkel közelíteni lehet ezen hatások kimutatásához..

A gasztronómiai fesztiválok és a mezőgazdaság kapcsolatának feltérképezése, valamint a jelenlegi fesztiválokat szervező települések klaszter elemzése szintén egy útja a további elemzéseknek ú

A későbbi összehasonlító elemzés szempontjából érdekes lehet olyan települések vizsgálata is, ahol nem rendeznek gasztronómiai fesztiválokat

**KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!**